

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Sōkratus Scholastiku Kai Ermeiu Sozomenu Ekklesiastikē Istoria

Socrates <Scholasticus>

Mogvntiae, 1677

Henrici Valesii Annotationes In Librum Quartum Historiae Ecclesiasticae
Sozomeni.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14233

tem in loco superius indicato. Quæret hîc fortasse aliquis, cur Valens & Ursacius non contenti priore libello, quem Mediolanensi Synodo obtulerant, alterum postea libellum Julio Papæ porrexerint. Causa hujus rei in promptu est: Quia scilicet post Mediolanensem Synodum, anno sequente damnati fuerant in Concilio Serdicensi, & à communionem Ecclesiæ præcisi. Quare ut restituerentur, adeundus necessario fuit Julius Papa, qui damnatos ab universali Concilio, solus pro auctoritate qua pollebat, eos in communionem recepit, biennio post Serdicense Concilium. Hilarius in fragmentis ait Julium id consulto fecisse, ut vires demeret Arianis.

Pag. 536. ἀρνημένους ἢ χρεῖς ἐν θίῳ ἔῃ. His verbis notatur hæresis Photini, quæ in Mediolanensi Concilio damnata est, ut testatur Hilarius in fragmen-

to. Quare emendandum est Latinum exemplar hujus libelli, in quo ita legitur, *Et qui negant Dei filium ante secula fuisse.* Scribendum enim est, *Et qui negant Christum Deum ac Dei Filium ante secula fuisse.* Quod confirmat Athanasius.

In Caput XXIV.

ἡγ' παύλῳ. Paulus à Serdicensi Concilio minime est restitutus. Certe nulla Pauli fit mentio in epistola Synodica Concilii Serdicensis. Et Theodorus in libro secundo Historiæ Ecclesiasticæ diserte testatur, Paulum Episcopatu suo quietè potitum esse tunc cum Serdicensi Concilio congregabatur. Quare opus non habuit Serdicensis Concilii iudicio, ut in sedem suam restitueretur.

HENRICI VALESII
ANNOTATIONES
IN LIBRUM QUARTUM
HISTORIÆ ECCLESIASTICÆ
SOZOMENI.

In Caput Primum.

Pag. 538. Ὁ δὲ ἀδελφίδης δὲ κωνσταντινου. Particulam expungit Christophorus & Savilius. Quam si retinere velimus, transponere oportet hoc modo: ὁ δὲ ἀδελφίδης δὲ κωνσταντινου.

In Caput II.

Pag. 539. τὰς τὰ παύλου φρονήσας. In codice Fuketiano scriptum invenitur κατὰ παύλον φρονήσας. Ita etiam legitur in libro Leonis Allatii, & apud Nicephorum. Quam quidem scripturam magis probo, hæc enim locutio τὰ παύλου φρονήσας, Paulum scilicet auctorem designaret.

κατὰ ταῦτα τῆς αὐτοῦ μακεδονίου καθαρῶσεως. Hæc verba, & quæ sequuntur usque ad finem hujus capituli, delenda sunt unâ liturâ, utpote quæ sensum turbant, & aliunde huc irreperunt. Ubina autem collocanda sint, proximo capite dicetur.

In Caput III.

Ὁ δὲ παύλιος ὄντας παύλου. Nicephorus in libro nono capite 30. addit, eos Notarios fuisse Pauli Episcopi Constantinopolitani: ἐπιστολικοὶ

ἡ ἀπογραμμάτις χρηματίζοντι παύλω. Hinc est, quod titulus hujus capituli ita concepitur, *De Martyrio sanctorum Notariorum.* Horum Martyrum Marciani ac Martyrii mentio fit in Græcorum Menologio, die 25. mensis Octobris. Fuit & Martyrius quidam Diaconus Ecclesiæ Constantinopolitanæ, quem Eusebius tunc Episcopus Constantinopolitanus Legatum misit ad Julium Papam unâ cum Helychio Diacono, uti testatur Julius Papa in epistola ad Orientales. Verum hic diversus videtur ab isto cujus meminit Sozomenus. Subdiaconus enim dicitur.

ἢ τῆς κατ' αὐτὸν ἑσέως. Post hæc verba insertere oportet ea, quæ supra expunximus, hoc modo: ἢ μὲν ταῦτα τῆς αὐτοῦ μακεδονίου καθαρῶσεως, ἢ τῆς τῶν ἀφείλοντο τῶν κωνσταντινουπόλεως ἐκκλησίαν. Quæ ita apte conveniunt huic loco, ut nulli alteri convenire possint.

In Caput IV.

Γεώργιος κακὸς ἐπὶ. Errat hîc Sozomenus. Nam nec Athanasius sede sua exturbatus est à Constantio, nec Georgius in ejus locum substitutus, nisi confecto bello adversus Tyrannos, cum Constantius ex omni parte securus, universum Imperium Romanum solus obtineret.

In Caput V.

Pag. 541. Θωμάτι & ΝίϞ. Non dubito quin Sozomenus scripserit θαύματι & ΝίϞ. παύσαις ἰσχυ. Quod longe est elegantius. Emendationem nostram confirmat Nicephorus, qui hunc Sozomeni locum ita expressit: ἀπὸς ὃ τῷ θαύματι & παύσαις διὰ τῶν ἀδελφῶν ἐπιπέλου.

καὶ κυρίως τῷ Ἐπισκόπου. Exstat etiamnum epistola Cyrilli Episcopi Hierosolymitani, ad Constantium Imperatorem ea de re scripta.

In Caput VI.

Pag. 542. φύσας ὅ γενοι ἐν λήθων. Scribendum puto φύσας ὅ γενοι ἐν λήθων τῶν & παύσαις ἰσχυ. Vulgata enim lectio ferri non potest.

ἀλλυτὸν & μέρων. Rectius in codice Leonis Allatii scriptum est ἀλλυτὸν δὲ ἐκ μέρων. Porro de hac Sirmienſe Synodo adversus Photinum, vide quæ notavi ad librum secundum Historiæ Socratis cap. 29.

ἀποτίρας δεδουμέναις. Malim scribere τῶν ἀποτίρων δεδουμέναις. Cæterum de his tribus fidei formulis, vide si placet, quæ notavi ad librum secundum Socratis.

Pag. 543. μίαν ἢ ἑσάαν. γεράφῃ ὃ ἐν ὑπόστασιν. Longe aliter citatur hic locus apud Athanasium in libro de Synods, & apud Socratem in libro secundo, ubi agit de Ariminensi Synodo. Sed & codex Foketanus hunc locum ita scriptum exhibet, μίαν ἢ ἑσάαν τὸ ὅ ἐν τῷ & ὁ πατήρ ἐν ἑσάαν πᾶσι θεοσοφῶν γεράφῃ ὃ ἐν ὑπόστασιν ὀνομαζέται. Quæ verba videntur esse Critici cujusdam, qui hæc ad marginem annotarat, unde postea in textum irrepserunt. Certe verba illa γεράφῃ ὃ ἐν ὑπόστασιν sunt Librarii, qui duplicem hujus loci scripturam notarat in margine, cum alius codex ἑσάαν, alius ὑπόστασιν scriptum haberet.

Pag. 544. ἐπὶ πολλοῖς ὃ ἀπὸς αἰθέσι. Malim scribere ἐπὶ πολλοῖς. Quod confirmat Nicephorus, hunc Sozomeni locum ita describens: εἰς πολλὸν ὃ ἀποκαθάρσιον & ἀγῶν. Porro de hac disputatione Photini cum Basilio videndus est Epiphanius in hæresi Photinianorum.

In Caput VII.

Pag. 545. καὶ μελέσαις δε. Rectius in codice Foketiano scriptum est καὶ μελέσαις δε, & paulo post ἀπειθεῖν ὃ ἐν δόξαι ὡν. Non ut vulgo legitur ἀπειθεῖν. Utriusque loci depravatio Christophorionum in errorem induxit.

In Caput VIII.

ἐν τῷ ὃ ἰουλιϞ. Hæc non suo loco ac tempore narrantur à Sozomeno. Nam Julius Papa ultimum diem obiit Constantio Au. ὡστο quinto & Gallo Cæsare Consulibus, anno Christi 352. Sequenti verò mense Liberius Pontificatum iniit. Falsum item est, quod ait Sozomenus, Julium sedisse annos quinque & viginii. Sed det enim duntaxat annis quindecim, mense uno, diebus

A undecim, ut testatur vetus liber de Episcopis urbis Romæ.

ἀπὸς αὐτὸν μέσους. Malim scribere τῶν ἀπὸς αὐτὸν μέσους. Pag. 546

ἀλλὰ σιωπῆσαις ἐν ἀντιοχείῃ. Hujus Antiochensæ Synodi solus quod sciam meminit Sozomenus. Sed tempus quo celebrata est, perperam assignat. Eam enim collectam esse dicit Constante adhuc superſtite. Verum cum Georgium in illa Synodo Episcopum Alexandriæ ordinatum esse scribat, necesse est ut supradicta Synodus diu post Constantis obitum congregata sit. Quippe Constantis sublatus est anno Christi 337. Georgius vero anno Christi 356. Episcopatum Alexandriæ occupavit, post Consulatum Arbathionis & Lolliani, ut docet contestatio populû Alexandrini, quæ refertur ab Athanasio ad calcem epistolæ ad Solitarios, & cujus meminit Lucifer Caralitanus. Collecta igitur est hæc Synodus Antiochena anno Christi 356. & in ea Georgius Episcopus Alexandriæ est ordinatus, statimq; ex urbe Antiochena cum militari satellitio missus est Alexandriam, eodem modo, quo ante quindecim annos Gregorius in Antiochensæ Synodo, ea quæ in Encænii celebrata est, ordinatus fuerat Episcopus Alexandriæ, atque inde missus Alexandriam, ut testatur Athanasius.

ἐν τῷ ὃ νεκαῖς. Epiphanius Scholasticus pro Eugenio Theognium habet, gravi errore. Eugenius enim successit Theognio, & ad Valentis usque tempora Episcopatum Nicænum tenuit, ut testis est Philostorgius in libro nono Historiæ Ecclesiasticæ capite 8. ubi scribit Eudoxium Constantinopolitanum, cum Nicænam profectus esset, ut in locum Eugenii illius urbis Episcopi, qui recens fato functus fuerat, alium Episcopum constitueret, repentina morte præreptum fuisse. Cæterum inter Episcopos, qui huic Antiochenſi Concilio interfuerunt, præter illos à Sozomeno memoratos, fuit Leontius Episcopus Antiochiæ & Georgius Laodiceæ. Hos enim præ cæteris recenset Athanasius in exordio Apologiæ de fuga, quam scripsit paulo post eam Synodum.

τοῖς δυοῖσι πατέρι τὸν δεῦρα ζῶσι σιωπῆσαι. Haud dubie scribendum est ὁμοῖοις, & σιωπῆσαι pro σιωπῆσαι. Nam Occidentales quidem Episcopi Filium Patri consubstantialiam omnes uno consensu profitebantur. Orientales vero plerique Filium Patri similem profitebantur: pauci cum Aëtio dissimilem asserabant, quos Constantinus infenso animo perſequebatur. At Nicephorus cum hunc Sozomeni locum non intelligeret, interpolavit, ut videre est in libro 9. cap. 33.

ὁπόλοϞ ὡ. Scribendum puto ὁπόλοϞ ὡ. Quæ quidem emendatio prorsus necessaria mihi videtur, cum in vulgata lectione nullus sit sensus.

In Caput IX.

Πλείους ἢ τετρακόνσι σιωπῆσαι. Idem numerus Episcoporum, qui Mediolanensî Concilio interfuerunt, legitur apud Socratem in libro secundo capite

capite 35. ubi vide quæ notavi. Celebratum est hoc Concilium anno antequam Georgius in sedem Alexandrinam invasisset, hoc est anno Christi 355.

ῥοδανίου. Rhodanium vocat Sulpitius Severus in libro secundo Historiæ sacræ, ubi Mediolanensis Synodigesta describit. Ejus verba sunt: Rhodanium quoque Elusanum Antistitem, qui naturâ lenior, non tam suis viribus quam Hilarii societate non cesserat Arianis, eadem conditio implicuit; cum tamen omnes parati essent Athanasium à communionem suspendere, modo ut de fide inter Episcopos quareretur. Sic enim eum locum scribendum censeo. Baronius tamen in Annalibus ex manuscripto codice emendat, Tolosanum Antistitem.

ἡλιάρη. Hic Hilarius Notarius erat Imperatoris Constantii, qui unâ cum Diogene Notario missus erat Alexandriam, ut Athanasium urbe expelleret. Dux autem militum, cujus nomen reticet Sozomenus, erat Syrianus, ut docet Athanasius, tum in Apologetico ad Constantium, tum in epistola ad Solitarios, & in contestatione populi Alexandrini eidem epistolæ subjunctâ.

In Caput X.

ἡνίκά πο' πρώτῳ ἔτι. Hujus loci emendatio debetur codici Leonis Allatii. in quo ita legitur, ἡνίκα τὸ πρῶτον ἔτι κύνσαντ' ἀλιάρη, quam scripturam in versione mea sum secutus. Cæterum quæ hic narrat Sozomenus de latebris Athanasii in cisterna per sex continuos annos, merè fabulæ sunt, quas ex Rufini fontibus hausit Sozomenus.

αὐτὸς γιῶργιῳ ἀφίενε. Recte hoc loco ac tempore ordinationem atque ἐνθρονισμόν Georgii ponit Sozomenus, post victoriam scilicet Constantii, & post extinctam tyrannidem Magnentii atque Silvani; hoc est anno Christi 356. De Georgio autem isto multa habet Epiphanius in hæresi Anomæorum, & Gregorius Nazianzenus in Encomio Athanasii. Qui eum Cappadocem quidem fatetur, hybridam tamen vocat, natum in confinio quodam ignobili Cappadociæ. Patriam ejus apertius adhuc designat Gregorius Nyssenus in libro primo adversus Eunomium, ubi totam Aetii vitam exponit. Locum ejus integrum hic apponam, eo quod in vulgatis editionibus mancus est ac mutilus. Sic igitur ille, ἐν τούτοις τῷ μεγάλῳ ἀθανασίου βασιλικῷ διαγραφῆ τῆς ἀλεξανδρείαν ἐκκλησίας μετατιθέειτο. γιῶργίου δὲ τῷ παρακλητικῷ τῷ ἱεῖον λαὸν διασαυόντων. πάλιν ἀλεξανδρείαν: ὁ ἀτίτῳ, ἕδονος ἱλαστον ἔχων τῷ ἐσπερομένῳ καὶ ἀφροσύνην τῷ κατασφάξῃ. ἕδονος τῆς κολακείας ἀμιλήτως ὄχι. ὡς τῷ γιῶργιον τῷ δὲ δι' ἁναναίῳ κακίῳ, καὶ δὲ τὸ πρὸς τῷ ἁμοιοῦν καὶ ὁμόφυλον ἔπιτασείως ἔχει. χαιρεῖν τε τύτην, πάλιν τῷ διαστροφῆ καὶ ἐκκλησιῶν τῷ δὲ διαματῷ. καὶ ἱουρια ἔτι τῷ ἀτίτῳ κατ' ἐξουσίαν ἀρκείμενον. Ubi vides Georgium vocari Cappadocem, & Tarbatheniten & Chananzum. Tarbatheniten quidem, eo quod ortus esset Tarbathenis, qui erat pagus Cappadociæ: Chananzum vero, id est Syrum, propterea quod Cappa-

doces, Syrorum coloni sunt, ut docet Herodotus. Et hac ratione Georgius Cappadox contribulis erat Aetii Syri. Pro voce ἀμιλήτως in Gregorio Nysseno malim scribere ἀμιλήτως quem admodum legisse videtur Interpres.

In Caput XI.

ἔεις βίροίλω. In codice Fuketiano scriptum invenitur εἰς βίροίλω. Apud Theodoritum in lib. 2. Historiæ cap. 16. dicitur βίροια. & apud Theophanem in Chronico.

τῷ μὲν ἀριστερότερον ἀπόλιση. Extant acta interrogationis Liberii in consistorio coram Principe Constantio, apud Theodoritum in libro secundo Historiæ. Ubi Constantius exprobrare videtur Athanasio mortem fratris sui Constantini. Cujus tamen mortis culpa quomodo in Athanasium cadere possit, equidem non video.

ἡδ' ἔως ψηφισαμένους. Non dubito quin Sozomenus scripserit πρὸς ἀπίχθειαν ἑσθ' αὖν ἢ δὲ ψηφισαμένους. Tres enim affert causas, ob quas Episcopi iniquam contra Athanasium sententiam tulissent: privatas scilicet similitates, & gratiam, seu metum Potentiorum. Confirmans hanc emendationem Acta interrogationis Liberii, quæ refert Theodoritus in lib. 2. Historiæ Ecclesiasticæ cap. 16.

κόλαξι καὶ ἐσπερομένῳ. Episcopus Arianus intelligit, quos in comitatu semper habebat Constantius, Auxentium scilicet & Epictetum, ut discimus ex Actis interrogationis Liberii, quæ referuntur à Theodorito.

πρὸς χειροθῆνας & κοιωνίας. Proculdubio scribendum est πρὸς χειροθῆνας, quemadmodum legitur in codice Fuketii & apud Nicephorum. Sed præterea unius litteræ adjectione locus sanandus est hoc modo, καὶ κοιωνίας ἐπιπροσέξων ἀνδρῶν ἐσθ' ἐχέει. Potest etiam legi in singulari numero κοιωνία. Nicephorus certe ita hunc Sozomeni locum accepit. Sic enim habet de Felice, ἐν τῷ ἀπὸ ἀποσθήνῳ ἐγκλημα, ὅτι πρὸν τῷ τῷ ἐπιποπίε χειροθῆνας λαχέω, κοιωνίας τοῖς ἐπιπροσέξοις ἡνέχεται. In codice Fuketiano hunc locum ita scriptura inveni, καὶ κοιωνίας ἐπιπροσέξων ἀνδρῶν ἡνέχεται. Quam scripturam confirmat Nicephorus, ut proxime vidimus. Itaque re attentius examinata, hanc lectionem præferendam puto.

ἀλλ' ἡλικίου ἐκβῶν. Mallem scribere ὑπὲρ λι- βείου.

In Caput XII.

Διακόνῳ πρὸς λεοντίου. Idem scribit Socrates. Epiphanius tamen in hæresi Anomæorum, Aetium à Georgio Alexandrino Episcopo Diaconum factum esse scribit.

τοῖς πρὸς Θεὸν λόγοις. Post hæc verba deerat integra linea, quam ex optimo codice Fuketiano supplevi in hunc modum: ἀσφαλῶς τε & ποιικίως τοῖς λογισμοῖς χρομύρῳ, ἔδοξεν ἐπιπροσέξῃ. &c. Eandem scripturam in suo codice invenerat Nicephorus. Hunc enim Sozomeni locum ita expressit in cap. 36. lib. 9: τῷ δὲ εἰς ἀγαθ' ἔπειθ' ἐπὶ τῷ σρόδρα πρὸς Θεὸν τομῆν διαλέγειν, ποιικίως τὰ χρομύρῳ συλλεγισμοῖς, ἔδοκε τοῖς ὁμόφροσι διαφορεῖται. Vides Nicephorum hic legisse ποιικίως τὰ

Q

συλλογισμοῖς καὶ ῥησιν. Omisit tamen Nicephorus adverbium illud ἀσφαλῶς, quo significatur Aetium accuratis & exactis usum esse argumentationibus, juxta Aristotelis regulas.

Pag. 554. ὁ δὲ μὲν ἴσμεν. Henricus Savilius ad latus sui codicis hæc annotavit, *Imperfecta sententia, nisi tollas ὁς*. Cujus viri opinioni libenter assentior, licet apud Nicephorum idem quoque legatur articulus. Verum ut monuit Savilius, utrobique delendus est. Non enim de Uranio Episcopo Tyri hæc dicuntur, sed de Eudoxio; qui collecta Antiochiæ Synodo utrumque simul vocabulum, ὁμοῦσιον & ὁμοιωσιον condemnavit. Porro hæc Antiochena Synodus ab Eudoxio congregata est anno Christi 357, paulo post Sirmiensem Synodum, in qua Hosius impiam illam fidei professionem ediderat. In hac Antiochena Synodo, perinde ac in illa Sirmiensi, in qua Hosius naufragium fecit, damnatum est nomen *substantia*, & ὁμοῦσιον atque ὁμοιωσιον ex æquo rejecta sunt. Legati etiam missi sunt ad Constantium Imperatorem, Aphalius Presbyter unâ cum aliis, qui Synodicam epistolam ad eum perferrent, ut hic testatur Sozomenus. Cæterum sub exitum anni 357, hanc Synodum collectam esse conjicio. Et enim Eudoxius dum adhuc Constantius Romæ ageret, audita morte Leonii, statim Româ Antiochiam profectus, Antiochenam sedem per ambitum occupavit. Româ igitur profectus fuerat mense Majo. Nam sub exitum hujus mensis Constantius Româ egressus est. Unde obiter notandus est error Baronii, qui Constantii ingressum in urbem Romam, & Eudoxii professionem ac translationem assignat anno Christi 356. Sed hunc errorem refellit Ammianus Marcellinus & Idatius in Fastis. Proinde Eudoxius ante Julium mensem Antiochenam sedem obtinere non potuit. Quo item tempore Tractatus ille apud Sirmium factus est, in quo Hosius & Potamius impiam illam fidei professionem ediderunt, quam Valens & Ursacius ac Germinius ad Eudoxium miserunt. Quare non nisi sub finem hujus anni Eudoxius Synodum suam congregare, & Valentis atque Ursacii litteris respondere potuit.

Ἐπὶ κατὰ τὴν ἀνάγκην καὶ ἰσοστασίαν. Notandus est hic locus. Optime enim Sozomenus Hosii lapsum excusat duabus rationibus. Primo enim ait, Hosium huic formulæ consensisse eo consilio, ut Valentis, Ursacii ac Germinii pertinaciam extingueret; qui *homousii* quidem vocabulum ferre non poterant, quippe quod nusquam in Sacris litteris extaret: *homoeousii* vero nomen, quod nec usquam legebatur, introducere studebant. Hosius ergo dispensative & οὐ κατὰ ἔαριν, ut eorum pervicaciam frangeret, utrumque vocabulum pariter tolli passus est. Deinde vi ac terrore compulsus Hosium id fecisse ait Sozomenus. Quæ quidem ratione etiam Athanasius Hosium excusat.

γερμανίου. Sic fere Græci appellant eum, qui vero nomine Germinius dicebatur. Hic Photino damnato atque in exilium pulso, Zyzico ac citus, ex Presbytero ad Episcopatum Sirmiensem promotus fuerat anno Christi 351, ut testa-

tur Athanasius, tum in Oratione prima adversus Arianos, quæ scripta est anno Christi 356, tum in Epistola ad Solitarios. Vide quæ notavi ad Socratem.

Ἐπισηλωθῆναι διὰ τὸν Ἰωάννην. Assentior Christophorono & Savilio, qui διηπίμασαν emendarunt. Quam emendationem confirmant ea, quæ sequuntur.

In Caput XIII.

Κεκορηθῆναι καὶ ἐν τῷ κειμένῳ. In codice Fuketiano, & apud Nicephorum additur præterea nomen Eugenii hoc modo: κεκορηθῆναι καὶ ἐν τῷ κειμένῳ. Erat autem Eugenius iste Episcopus Nicææ, ut superius observavi. Cæterum hæc Georgii Laodicensis Epistola adversus Eudoxium, recitata quidem est in Concilio Ancyrano, ut docet Epiphanius in hæresi Semiarianorum: non tamen scripta est ad Episcopos Synodi Ancyranæ, ut patet ex nominibus Episcoporum, quæ hic leguntur in titulo Epistolæ Georgii. Nullus enim ex istis, Synodo Ancyranæ interfuit, præter Basilium.

ὡς ἐκράτειν τὰ ἐν τῷ κειμένῳ καὶ ἐν τῷ κειμένῳ. Per Serdicensem Synodum intellige, non œcumenicam illam Synodum Catholicorum, sed alteram Pseudosynodum Serdicensium Orientalium Episcoporum, cujus exstat Epistola synodica apud Hilarium in Fragmentis, & ad calcem Epistolæ adjecta est formula fidei, in qua homousii quidem nulla fit mentio, anathemati tamen subjiciuntur ii, qui dicunt Filium Dei ex alia esse substantia &

non ex Deo. Per Sirmiensem autem Synodum intelligit hic Sozomenus, non illam in qua Hosius blasphemiam suam conscripserat. Nam adversus istam Hosii formulam collecta erat Synodus Ancyrana. Intelligenda igitur est Sirmiensis illa, in qua depositus est Photinus, & fidei formula à Marco Arethuso Græce dictata est. Idque aperte confirmat Ancyrani Concilii Synodica, quam refert Epiphanius in hæresi Semiarianorum. Illic enim Episcopi, qui Ancyra erant congregati, optasse se dicunt & votis omnibus concupisse, ut post Antiochenæ fidei formulam, & post Serdicensem Synodum, quam Sirmiensis Synodus excepit, omnis deinceps altercatio ac disputatio tolleretur. Porro Ancyrana Synodus congregata est anno Christi 358, paulo ante Pascha, ut doctè observavit Petavius in animadversionibus ad Epiphanium in hæresi Semiarianorum. Mirum vero est, Sozomenum hoc loco nullam gestorum Ancyrani hujus Concilii facere mentionem. Solam enim legationem ad Constantium Imperatorem missam commemorat. De Synodica vero epistola, deque formula fidei ab iisdem conscripta, quæ apud Epiphanium & Hilarium legitur, nihil dicit.

ἐν τῷ κειμένῳ καὶ ἐν τῷ κειμένῳ. Musculus & Christophoronus verterunt ex Thalamepuli regia, quod est ridiculum. Leonius iste Presbyter erat Antiochenus, qui unâ cum aliis Clericis ejusdem Ecclesiæ Ancyram venerat, quæsturus de Eudoxio Episcopo Antiochiæ, & Georgii Laodicensis litteras secum attulerat. Fuerat autem antea Cubicularius Imperialis palatii.

Pag. 555.

Sic enim Nicephorus hunc Sozomeni locum expressit, καὶ τὴν ἀριστέτην ἐκ βασιλικῶν βασιλικῶν λέγει. Ceterum mirari quis non immerito possit, quemodo Eleusius Cyzicenus inter Legatos Ancyranæ Synodi nominetur, cum ejus nomen nequaquam reperitur inter eos, qui Ancyranæ Synodo subscripsisse leguntur apud Epiphanium. An dicendum est, nomen Eleusii omissum esse in libris Epiphanii? an potius Eleusium absentem per presbyterum suum, quem ad Synodum miserat, subscripsisse: ipsum tamen nihilominus Legatum à Synodo esse nominatum?

In Caput XIV.

Pag. 556. Ἐργασίον ποιῶν. Scribendum mihi videtur ἐργασίον ποιῶν τὸ δουρικιστον. Id est, *Scelestissima malorum hominum officina.* τὸν ἀτίον γινέσκει. Quis non videt scribendum hic esse τὸν ἀτίον. Miror tamen id nec à Christophorono, nec à Lango, qui Nicephorum interpretatus est, animadversum fuisse. Certe cuncta, quæ præcesserunt, Aetium manifeste designant.

ἡδ' ἰσῦς. Sic etiam legitur apud Nicephorum. In codice tamen Fuketiano deest vox ἰσῦς.

ἢ γδ δὴ εἰπεῖν ἀποστρέψω. Hujus loci emendatio debetur codici Allatiano, in quo ita scribitur: μὴ γδ δὴ ἀποστρέψω εἰπεῖν &c. Quam lectionem in versione mea sum secutus.

κιβδηλοῦντας. Proculdubio scribendum est κιβδηλοῦντες. Hæc enim referuntur ad Eudoxium, qui impios homines ac sceleratos in clerum allegebat.

In Caput XV.

Pag. 557. Ἐκ Βεροῦς. In codice Fuketiano scriptum est ἐκ Βεροῦς. Suprà Beroë dicta est urbs Thraciæ.

οἱ δὲ τότε εἰς μίαν γραφὴν ἀσπράσαντες. Intelligere videtur formulam fidei, quæ subiecta est epistolæ Synodicæ Concilii Ancyranæ unâ cum anathematismis, apud Epiphanium in hæresi Semarianorum & apud Hilarium in libro de Synodiæ. Vel potius intelligit novam fidei formulam, quam Hilarius in fragmentis vocat perfidiam apud Sirmium conscriptam, ut infra ostendam.

δεδοσμένα δὲ πάλιν καὶ Φωτεινῶ. Intelligit formulam Synodi Sirmienis adversus Photinum congregatæ anno Christi 351. Quippe Photinus hæresin Pauli Samosatæni renovaverat.

ἀθανάσιον τε & ἀλέξανδρον. Hi duo cum Severiano & Crescente videntur fuisse Africæ Episcopi. Id enim subindicat Sozomenus. Porro ex his colligitur, Legatos Synodi Ancyranæ Basilium, Eustathium & Eleusium, Sirmium venisse anno Christi 358. & sub finem ejusdem anni Liberium ab exilio esse revocatum, cum eidem Ancyranæ formulæ subscripsisset. Vide Philostorgium in libro quarto capite 8. Male Baronius restitutionem Liberii posuit anno Christi 357. quo anno nondum Synodus Ancyranæ col-

lecta fuerat. Porro hæc omnia, quæ à Sozomeno in hoc capite referuntur, in Concilio Episcoporum gesta esse manifestum est. Quippe & formula fidei ibi conscripta est, cui subscripserunt Orientales & Occidentales Episcopi, & ipse Liberius adhuc exul. Et epistola ab ipsis scripta est ad Felicem Episcopum & ad Clerum urbis Romæ, ut Liberium redeuntem susciperent, utque ambo simul Felix videlicet ac Liberius, Episcopatum administrarent. Quæ non nisi à Synodo decerni poterunt, cum repugnet Ecclesiastica regulæ ac disciplinæ, ut in una eademque Ecclesia duo sint pariter Episcopi. Hæc igitur Synodus Sirmienis anni 358. reliquis Sirmiensibus annumeranda est, quam Baronius cum aliis præcedentibus videtur confundisse. Quatuor omnino sub Constantio Synodi Sirmienles reperiuntur. Prima ab Occidentalibus collecta adversus Photinum anno Christi 349. quam primus Petavius observavit. Secunda Orientalium fuit, in qua depositus est Photinus anno Christi 351. Tertia, in qua Hosius blasphemiam illam dictavit anno Christi 357. Quarta denique, in qua Liberius restitutus est anno natalis Dominici 358. cum formulæ in illo Concilio conscriptæ subscripsisset. Hæc est ut opinor, quam Hilarius in fragmentis vocat perfidiam ab Arianis conscriptam, & quam Liberius Catholicam vocat, & à Demophilo sibi oblatam suscepisse se dicit in epistola ad Orientales. Ob quod factum Hilarius ter anathema dicit Liberio. Scio quidem Nicolaum Fabrum in præfatione quam Hilarii fragmentis præfixit, hanc perfidiam ab Arianis conlectam, de Hosii blasphemiam intellexisse; sed pace viri doctissimi, improbabilis mihi videtur hæc opinio. Nam si hæc fuisset Hosii blasphemiam, proculdubio adjecisset Hilarius, eam ab Hosio & Potamio conscriptam fuisse. Sic enim scribit in libro de Synodiæ. Atqui inter Episcopos, qui perfidiam illam apud Sirmium conscripserant, quos omnes illic recenset Hilarius, nec Hosius, nec Potamius nominantur. Deinde cur Liberius ad Orientales scriberet, susceptam à se Hosii perfidiam; quam ipsi Orientales rejecerant atque exploserant, & quam Ancyranæ Synodus condemnaverat? Annon apparet, aliam ab Hosii perfidia à Liberio designari, illam scilicet quæ tum Sirmii conscripta est à Basilio, Eustathio & Eleusio, ut testatur hoc loco Sozomenus? Vide Petavium in animadversionibus pag. 316.

ἡμελοῦσαν πρὸς λιβερίου. Intelligo epistolam Liberii ad Orientales, quæ refertur in fragmentis Hilarii.

In Caput XVI.

τὸ νικομηδείας πᾶσι. Nicomedia terræ motu collapsa est Datiano & Cereale Consulibus, 9. Kal. Septemb. ut scribit Ammianus Marcellinus & Idatius in fastis, qui fuit annus Christi 358. Quare Synodus Sirmienis & subscriptio illa Liberii, mense Augusto ejusdem anni necessario contigit.

ἄπο στρατιώτου ἢ θηροκόμου. Hunc locum non intellexit Nicephorus. Putavit enim Arfacium prius nutritorem Imperialium Leonum, ac deinde militem fuisse. Verba Nicephori hæc sunt, &c.

Pag. 560. λόγος ἢ πρὸς τὴν προτελευτήσας. In codice Fuketiano deest vox πρὸς. Quare non dubito quin locus ita scribendus sit, λόγος ἢ πρὸς τὴν τελευτήσας πρὸς τὸν ἄλλον &c. Vocem πρὸς supplevi ex eodem codice Fuketiano.

καθαίρειν. De hujus vocis significatione vide si placet, quæ scripti in Annotationibus Eulebianis pag. 93. Eodem verbo utitur Athanasius in vita Antonii.

διὰ πρὸς τὸν ἀρσάκιον. Scribe meo periculo διὰ πρὸς τὸν ἀρσάκιον αὐτὸν θεασαμένων ἀκροαίνας ἴδωσαν.

Pag. 561. ἐξ ὑποκαθάρσεων. Assentior Henrico Savilio, qui in suo codice emendavit ἐξ ὑποκαθάρσεων. In codice Fuketiano omissa hæc est linea per negligentiam Librarii.

Pag. 562. ἵτοιμὴν τινὰ χειρὸς πρὸς τὴν ἀποχρίσιν. Hæc est fidei formula, quæ postea in Ariminensi Concilio recitata est, cui præfixa erant Consulium nomina. Sic enim incipiebat: fides exposita apud Sirmium Eusebio & Hypatio Consulibus, ut refert Athanasius in libro de Synodis, Socrates alique. Ac Socrates quidem eam tertiam facit Sirmiensem formulam. Ego vero quintam esse contendendo, ob rationes, quas paulo ante protuli. Atque hæc est quam Marcus Arethusius dicitur, ut ex epistola Valentis ad Germinium observavi in Annotationibus ad Socratem.

In Caput XVII.

Pag. 563. Ἐπισημαίνουσιν ἢ πᾶσι. Scribe disjunctis vocabulis ἐπισημαίνουσιν ἢ πᾶσι, alioqui dicendum esset ἐπισημαίνουσιν ἢ πάντων.

Pag. 564. ὑπὸ τῶν δὲ μάλων & Φανερῶν. Scribo μάλων δὲ & Φανερῶν, ut legerunt Interpretes. ἀειχρῶν & πῶς προκομισθῆσαν παρὰ αὐτῶν χειρῶν. Delenda videtur particula &, aut certe transponenda in hunc modum: ἵτοιμὴν & ταῦτα ἀειχρῶν πῶς &c.

ἀθανάσιος ὁ πρὸς τὴν ἐπισημαίνουσαν χειρῶν. Intellegit librum Athanasii de Synodis Arimini & Seleucis. Qui liber in vulgatis etiam editionibus inscribitur ἐπισημαίνουσαν. Scriptus est autem ab Athanasio post obitum Imperatoris Constantii, ut colligitur ex pagina 907. ubi scribit Constantium quamdiu vixit, in Ariana hæresi perseverasse, & cum jam moriturus esset, ab Euzoio hæretico baptizari voluisse.

In Caput XVIII.

Pag. 565. Τάτε ἐκ τῆς τῆς θεῶν κλίμακος. Hæc epistola Ariminensis Concilii exstat etiam apud Socratem in libro secundo Historiæ capite 37. ubi vide quæ notavi. Apud Socratem legitur ἐκ τῆς τῆς θεῶν &c.

τῆς ἀμύτρας κοινωρίας χειρῶν. Ursacius &

A Valens bis à communione Ecclesiæ segregati sunt. Semel in Synodo Romana, cum ad iudicium vocati non paruisent, anno Christi 342. Tunc igitur à communione suspensi, postea in Mediolanensi Concilio, porrecto satisfactionis libello, suscepti sunt in communionem anno Christi 346. Post hæc cum Arianis iterum sese adjunxissent, damnati sunt in Synodo Serdicensi anno Christi 347. ut docet epistola Synodica Concilii Serdicensis. Anno deinde 349. idem Ursacius & Valens alterum satisfactionis libellum Romæ obtulerunt Julio Papæ, & ab illo in communionem suscepti sunt. Hæc ideo fusius notavi, quia in epistola Synodica Ariminensis Concilii non videntur satis esse distincta.

B τοῖς δὲ μάλων πρὸς τὴν ἀποχρίσιν. In codice Fuketiano scriptum est τοῖς δὲ ἀποχρίσιν, apud Socratem vero τοῖς δὲ ἀποχρίσιν.

In Caput XIX.

καὶ πρῶτον λιθέειν. Falluntur Scriptores, qui id dixerant. Nam Liberius aliquandiu ante Ariminense Concilium relegatus & ab exilio revocatus fuerat, ut supra vidimus.

καὶ ἄλλοι ἐπισημαίνουσιν. Mallem scribere ἐπισημαίνουσιν. Utiur tamen eadem voce Sozomenus infra capite 22.

ἀπὸ τῆς ἐπισημαίνουσιν. Scribendum puto ἀπὸ τῆς ἐπισημαίνουσιν, quam scripturam in versione mea expressi.

In Caput XX.

C ὡς ἡρξάτο χειροθετεῖν ὁ μακάριος. Hæc verba non leguntur apud Nicephorum, & sensum ac ferriem orationis prorsus interrumpunt. Collocanda sunt igitur in fine superioris periodi hoc modo: ἀφιλόδοξοι μαξίμου, πῶς ἱεροσόλυμοι ἐκκλησίαν κυρίως ἐπίστησαν, ὡς ἡρξάτο χειροθετεῖν ὁ μακάριος. Nam Maximus quidem primum à Macario ordinatus fuerat. Cyrillum vero Macarius primò Diaconum ordinavit. Postea vero Maximus cum in Macarii locum successisset, Cyrillum ad presbyterii gradum promovit. Sed Arianis, quorum signiferi erant Acacius ac Photianus, Maximo infensi eo, quod ad partes Athanasii sese adjunxisset, Episcopatum Hierosolymorum Cyrillo promiserunt, dummodo is ordinationem Maximi repudiaret. Qua pollicitatione ille usque Cyrillus, Diaconus in Ecclesia Hierosolymitana ex Presbytero ministravit; atque ob hanc impietatem Episcopatum Hierosolymorum accepit ab Arianis, ut scribit Hieronymus in Chronico. Sed id factum est diu ante Ariminense Concilium, anno Christi 351. ut scribit Baronius. Sozomenus quidem ac Socrates Cyrillum in locum Maximi adhuc viventis subrogatum esse dicunt. Hieronymus tamen post mortem Maximi ab Arianis id factum esse dicit, cui potius assentior. Porro hic locusaliter quorūque restitui potest, hoc scilicet modo: ἀφιλόδοξοι μαξίμου ὁ ἡρξάτο χειροθετεῖν ὁ μακάριος, πῶς ἱεροσόλυμοι &c. Atque id, re attentius examinata, nunc verius puto. Macarius enim moriens Maximum successorem suum designaverat.

διαφίρειν κατ' ἕνοιαν, ὁμοιον ὁμολογεῖν & ὁμοῖον & ὡς ὅτι ἀν' ἀμάρτοι, εἰ ὀνόμασι &c. Ita perspicua redditur sententia, quam nec Nicephorus, nec Interpretes intellexerunt. Nam Nicephorus hæc verba ὡς ὅτι ἀν' ἀμάρτοι, de Arimianis Concilii Patribus intellexit, cum tamen aut de ipso Constantio intelligantur, aut de quolibet alio.

In Caput XXIV.

τὰ ὄντα προσεπολιεύει. In Fuketiano codice scriptum inveni προσεπολιεύει. **Pag. 580.** ἱρμεζάνη ἢ πρὸ ὑπαρχου. Hic est Hermogenes Ponticus, Præfectus Prætorio Orientis, de quo Ammianus Marcellinus in libro 19.

καὶ κοινοῦν αὐτῶν. In codice Fuketiano scriptum inveni καὶ κοινοῦν αὐτῶν. Quæ scriptura licet mendosa, viam mihi ad veram lectionem aperuit. Sic igitur scribendum existimo, καὶ κοινοῦν αὐτῶν καὶ ἀλλοῖσι καὶ ἑσθρακίω, ἡρώων δὲ βαλεῖν αὐτῶν &c. Accusabatur enim Basilium, quod cum communi- casset Germinio & Valenti atque Ursacio, eos tamen criminatus esset in litteris, quas ad Episco- **Pag. 581.**

παιδουκῶν ἦ. Sic Græci vocant medicos circumforaneos. De quibus vide, quæ notavit Jacobus Sirmondus in notis ad Ennodium. Hujus- modi autem medici homicidium patrare possunt duobus modis, aut per imprudentiam, aut scientes: puta si venenum alicui dederint occidendi alterius causâ.

ἐπισκοπῆ ἢ τῆς ἐν καππαδοκίᾳ ἐκκλησίᾳ καὶ ἐσθρακίᾳ. Mallem scribere τῆς ἐν καππαδοκίᾳ καὶ ἐσθρακίᾳ ἐκκλησίᾳ. Porro Eulalium hunc patrem Eustathii Sebasteni, quem Socrates ac Sozome- nus Episcopum fuisse dicunt Cæsareæ Cappado- ciæ, successorem fuisse existimo Hermogenis Episcopi Cæsareæ. Etenim Hermogenes Episco- pus Cæsareæ, accepto ab Eustathio confessio- nis libello, Presbyterum cum ordinaverat, ut testatur Basilium in epistola ad Occidentales. Cum igitur Eulalium Episcopus Cæsareæ Eustathium presbyterum à communione precum removerit, Hermogeni successerit necesse est. Miror tamen Basilium Magnum in supradicta epistola nullam condemnationis Eulalii mentionem fecisse.

τῆς ἐν ἀντιοχείᾳ συνόδου. Hæc Antiochena Synodus, in qua Eustathius perjurii reus convi- ctus est, prorsus mihi ignota est. De Melitinenfi autem Synodo loquitur Basilium in epistola 79. ad Occidentales; ubi Eustathium in ea Synodo de- positum esse scribit. Ambæ vero istæ Synodi, tam Melitinenfis, quàm Antiochena, aliquanto tempore præcesserunt Seleuciense Concilium. Antiochena igitur Synodus, de qua hic loquitur Sozomenus, ea fortasse ipsa est, in qua Georgius Episcopus Alexandriz est designatus.

ὡσπερ μάρι. In codice Fuketiano scriptum est ὡσπερ μάρι. Quare non dubito quin scriben- dum sit, ὡσπερ μάρι &c. Ita etiam ante nos emendavit Jacobus Gothofredus in notis ad Phi- **Pag. 582.**

λοστοργίου pag. 246. ἀνιστὸν χειροτονήσαν. Scribendum est ἀνισ- τὸν. Quod est nomen Romanum. Certe in co-

A dice Fuketiano legitur ἀνιστὸν. Hic Annianus Seleuciensi Concilio ordinatus fuerat Episcopus Antiochenus, deposito Eudoxio.

πολιτευομένων ὄντων. Hunc locum non intelle- xerunt Interpretes. Nam Musculus vertit *inter- cum spectent viventes*; quem secutus est Christo- phorus. Atqui πολιτευόμενοι sunt Decurio- nes, qui & πολιτευτῶν dicuntur à Græcis, ut no- tavi ad librum 22. Ammiani Marcellini. Gre- gorius Nazianzenus in epistola 49. ad Olym- prium, καὶ τὰς πολιτῶν τὴν & πολιτευτῶν & ἀξιωμα- τιστῶν &c. Hi functionibus publicis obnoxii erant, puta tributorum susceprioni, thermarum in- structioni, ludorum editioni, curationi operum **B** publicorum, & univèrsis publicis muneribus, Itaque ex suo corpore eligebant Susceprors, qui tributa exigent; Magistratus qui ludos e- derent, & alios, qui balnea instruerent &igna præstarent; eorumque bona curiæ oppignera- ta erant, ita ut qui curiam reliquisset, suas faculta- tes curiæ relinquere cogeretur. Inconsiderate igitur fecit Neon seu Neonas Episcopus Seleu- ciæ, quæ Metropolis erat Iauriæ, qui viros cu- riis obnoxios, ad Episcopatum promovit. Eos enim postea Decuriones ad curiam revocarunt, aut certe bonis suis cedere eos iusserunt. Quo factò, novitii illi Episcopi ad curiam reverti ma- laerunt, quam dimissis facultatibus Episcopatum gerere.

In Caput XXV.

ἐπιστῆ ἢ ἐπιστάτη. Assentior Christophoro & Savilio, qui hunc locum supplevit adjectis **Pag. 583.** duabus vocibus hoc modo: καὶ ὅτι ἐπιστῆ &c. Porro Acacium Cæsariensis Episcopus, jura Me- tropolitani merito sibi vindicabat, tum ex anti- qua consuetudine, tum ex Canone 7. Concilii Nicæni. Jus autem Metropolitanum in eo præci- pue consistit, ut ordinationes Episcoporum ejus Provinciæ non fiant absque ipsius consensu & au- thoritate; utque Episcopi omnes ad ipsius Con- cilio vocati venire cogantur. Ita enim statu- tum est in Canonibus Nicænis. Cæterum hic Sozomeni locus aliter etiam emendari potest, & quidem leviori mutatione, in hunc modum: ἐπι- στάτῃ ἢ ἐπιστάτῃ &c. Dixerat enim paulo ante Sozomenus, Cyrillum postquam depositus fuis- set in Palæstina, communicasse cum Basilio & Georgio. Nunc igitur exponit quomodo & quam ob causam depositus fuerit ab Acacio. Ni- cephorus tamen priorem emendationem tue- tur: sic enim habet: ἔτι ἢ & ὡς πρὸ τῆς ἱεροσολύ- μων ἐκκλησίᾳ ἐπιτάτῃ, καὶ τῆς ἱεροσολύ- μων ἐκκλησίᾳ ἀκακίω διαφίρειτο. Verum Epiphanius Scholasticus conjecturam nostram prorsus con- firmat. Sic enim vertit: *Cum enim Cyrillus Hierosolymorum suscepisset Episcopatum &c.*

In Caput XXVI.

ἢ ὡς τὸ φρονίον ἐσώδατο. Scribe meo pericu- **Pag. 585.** lo, ὡς τὸ φρονίον ἐσώδατο. Nihil certius hac emendatione.

ἔστιν ἡ ἀποστολικὴ ἀμοφύλιος τὰ φιλομεινὸν δρᾶν. In codice Fuketiano scriptum est ἔστιν ἡ ἀποστολικὴ τὰ φιλομεινὸν δρᾶν; & post verbum δρᾶν appositum est media distinctio. Subaudienda autem sunt hæc verba, μᾶλλον δεῖν ἔστιν ἡ ἀποστολικὴ. Vulgata tamen lectio ferti potest hoc sensu, & tanto turpius erat hoc malum. quanto non solum erga tribules hostili more grassari, verum etiam erga extraneos sacerdotalis lex prohibet. Sacerdotibus enim ne adversus hostem quidem armis uti licet.

In Caput XXVII.

Ἡ ἡ κοινότης. Scribendum est proculdubio κοινότης, ut Christophorus & Savilius emendant. Paulo post ex codice Fuketiano emendavit ἡ ἀποστολικὴ εἰρήνη.

Pag. 586. ὁ δὲ ἀποφραγιστὴς ἀμοφύλιος. Id est ex Numerario officii Præfectorum Prætorio. De his Numeraris mentio fit in codice Theodosii, & in notitia Imperii Romani. Multa de his olim notavi ad librum 15. Ammiani Marcellini pag. 84. In notitia Imperii Romani inter Officiales Præfecti Prætorio per Orientem duo recensentur Numerarii. In his, auri unus; operarum alter.

ἡ ἐπιτοκίον. Constantinopoli scilicet. De hac enim duntaxat urbe loquitur Sozomenus. Quod cum Baronius non intellexisset, immerito reprehendit Sozomenum, quòd dixerit Macedonianos ab hoc tempore usque ad Arcadii principatum caruisse Episcopis. Vide illum ad annum Christi 360. cap. 19.

In Caput XXVIII.

Pag. 588. Καὶ φιλομενίαν ἀμοφύλιον. Hujus loci emendatio debetur codici Leonis Allatii, in quo ita scribitur: καὶ φιλομενίαν ἢ ἀμοφύλιον. Atque ita legit Nicephorus. Porro sermonem illum, quem tunc Meletius habuit Antiochiæ, si quis forte legere desiderat, habes apud Epiphanium in hæresi Semiariorum.

In Caput XXIX.

Συνελθόντες εἰς ἀντιόχειαν. Assentior Christophoro & Savilio, qui hunc locum ita legunt: συνελθόντες ἢ εἰς ἀντιόχειαν.

Pag. 589. ἀνόμοιοι & ἑξικόντιοι. Idem scribit Athanasius in libro de Synodis Arimini & Seleucia.

τὸ ἀνομιμὸν ἐν δὲ ἐξικόντιοι κατὰ τὰς θείας γραφάς. Hunc locum non intellexerunt Interpretes. Intelligunt enim Acaciani verba illa, quæ in formula fidei suæ addiderant, κατὰ τὰς θείας γραφάς. Nam alii quidem Filium Patri similem esse dicebant κατὰ ὕψος; alii vero κατὰ πᾶν. Verum Acaciani similem secundum Scripturas profitebantur, subdole & fraudulenter. Cùmque ipsis objiceretur, quomodo Filium Dei dicerent ex

A nihilo & dissimilem Patri, cum eundem crederent Deum de Deo; respondebant Apostolum dixisse omnia esse ex Deo: cum tamen creata sint ex nihilo, & dissimilia sint Deo.

In Caput XXX.

καὶ τὸ ἐν ἀρχαῖς ἐρατοῦν. Artemium intelligit Ducem Ægypti, ut testatur Julianus in epistola ad Alexandrinos, & Ammianus Marcellinus. Hic postea regnante Juliano Martyrii coronam adeptus est, ab Alexandrinis occisus, eo, quod Constantii temporibus templa ac delubra Gentilium Alexandria destruxisset. Exstant acta passionis ejus apud Lipomanum & Surium, minime contemnenda.

ἐπίτητος & μετ' ἐκείνον ἡράκλειος. Epiphanius in hæresi Manichæorum, ubi Episcoporum Hierosolymæ indicem textit, Cyrillo Herennium successisse scribit, Herennio vero Cyrillum alterum, cui successit Hilarion. Hieronymus autem in Chronico aliter eos recenset hoc modo; Post quem, Maximum scilicet, Ecclesiam Ariani invadunt, id est Cyrillus, Eutychius, rursus Cyrillus, Hirenim, tertio Cyrillus, Hilarium, quarto Cyrillus.

ἡράκλειος. Hunc Heraclium Maximus moriens sibi successorem designaverat. Verum Cyrillus Arianorum factione ad Episcopatum promotus, eum variis fraudibus appetitum, ex Episcopo in presbyteri locum regradavit, ut scribit Hieronymus in Chronico. Proinde Heraclius Maximo potius successisse videtur quàm Hilario. Ceterum in indice Epiphanius supra memorato, omissum est nomen Eutychii. Nam ipsemet Epiphanius in hæresi Semiariorum capite 37. Eutychium agnoscit Hierosolymorum Episcopum post Cyrillum. Mortuo enim Acacio Cæsariensi Episcopo, ait Cyrillum Hierosolymorum Episcopum in ejus locum subrogasse Philumentum quendam; Paulo post vero Eutychium Hierosolymorum Episcopum, Episcopatum Cæsariensis Ecclesiæ dedisse Cyrillo seni. Deinde vero Cyrillum cum in sedem Hierosolymitanam restitutus esset, Cæsariensis Ecclesiæ præfecisse Gelasium. Verum cum hi tres ob similitates Episcopatu cessissent, Euzoium Ecclesiam obtinuisse. Ceterum existimo hunc esse Eutychium Eleutheropolitanum Episcopum, qui adversus Cyrillum inimicitias exercuit, ut testatur Epiphanius in eadem hæresi capite 23. Ejusdem Eutychii meminit Hieronymus in epistola ad Pammachium de erroribus Joannis Hierosolymitani, ubi de Epiphano ita scribit; Eo tempore, quo totum Orientem, excepto Papa Athanasio, atque Paulino, Arianorum & Eunomianorum hæresis possidebat; quando tu Occidentalibus & in medio exilio confessoribus non communicabas, ille vel Presbyter monasterii ab Eutychio audiebatur, vel postea Episcopus Cypri à Valente non tangebatur.

Εὐζοῖοι & ἑξικόντιοι. Idem scribit Athanasius in libro de Synodis Arimini & Seleucia.